

· FØROYA · SOCIAL·DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 42.

Lýsingaprisur fyri þettireglu: 30 oyri, á forsiðuni, 20 oyri, á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avsláttur í prísnum.

Leygardagin 21. oktober 1939.

Kostar kr. 1.50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstøðum og skrifstovuni. Telf. 143.

13. árg.

Fiskimenn.

Væl afturkomnir fiskimenn okkara. Tit, sum vága lívið fyri at halda landi okkara uppi, og sum fáa tann minsta partin av øllum. Hvussu ofta er tað ikki talað og skrivað um tað, at fiskimenn skulu stovna keypslu- og sölufeløg, soleiðis at tit kunna fáa fullt virði fyri tann fisk, tit selja, og ikki nýtast at rinda nógv og høgur prísir fyri alt tað, tit og tykkara skulu nýta bæði til matna og klædna? Hvi er ikki álvara gjørt av hesum týðningarmikla máli? Hvat meining er í tí, at tit einki orð hava at siga viðvíkjandi soluni av tykkara fiski?

Føroya Fiskaexport er einaræðandi viðvíkjandi allari solu av salt- og klippfiski. Hetta kann vera gott nokk og forða fyri, at hvør einstakur reidari bjóðar fisk út og á tann hátt kann undirbjóða hvønn annan og trýsta prísir niður eftir í staðin fyri upp eftir. Men tað er skeivt, at okkara fiskimenn einki orð hava at siga viðvíkjandi soluni av fiskinum. Nú eru allir fiskimenn heima, og nú eiga teir allir sum ein at krevja eina broyting, soleiðis sum vit javnaðarmenn á Føroya lögtingi hava kravt, nevniliga at fiskimenn skulu eiga ein mann og lögtingið ein og reidararnir ein mann í stjórnini fyri Føroya Fiskaexport. Hetta gerst best á tann hátt, at allir føroyskir fiskimenn skriva undir eina adressu, sum so verður at senda til Føroya lögting ella — ifall tingið fer heim, áðrenn adressan er liðug, so beinleiðis til ríkisstýrið.

Hetta er ein síðan av sakini. Men hin viðvíkjandi keypi av vorum er minst líka týðningarmikil.

Hvussu mong procent, ið fiski-

menn rinda ov nógv fyri sínar vorur, vil eg ikki á hesum sinni koma inn uppá; tí nú í hesum døgum er tað so út av øllum lagi.

Vorurnar dýrka næstan hvønn dag, ikki bert tær, ið koma nú til landið, **men eisini hinar, sum liggja í størpakkhúsum í Føroyum.** Hetta er óúthaldiligt fyri øll, ið skulu keypa, men mest fyri okkara fiskimenn; tí teir verða á henda hátt krøystir frá øllum síðum: fyrst fáa teir ovligtíð fyri fiskin, og so afturat hesum at rinda alt tað, ið vorurnar dýrka, meðan tær liggja á loftinum. Tað halda okkara fiskimenn ikki leingi út.

Nú hevir lögtingið endiliga viðtikið at stovna ein lands-handil — ikki beinleiðis soleiðis, sum vit javnaðarmenn ynskja hann — kapitalistarnir hava jú fleirtal á Føroya lögtingi; tí gekk tað fyri tað fyrsta tvørligt at fáa stovnað landshandilin, og tí hava grosserarnir enn fríar hendur at skalta og valta, sum teir sjálvir vilja, sjálvt um teir fáa rómán, meðan landshandilin fær mysuna, meðan fiskimenn og teirra líkar fáa sviðan.

Men, sum sagt, landshandilin er stovnaður og selir sjálvandi eisini til brúksfeløg, ifall vit kring um Føroyar fáa tilfisk feløg stovnað. Enn er lítið av brúksfeløgum í Føroyum; men vónandi vilja bæði fiskimannafelögin ganga á odda fyri at stovna brúksfeløg í Føroyum.

Ein stórir meinbogi fyri brúksfeløg var tað, at fiskimenn og arbeidsfólk ikki fingi teirra pening kontant. Men hesin bágin er nú summastaðni yvirvunnin. Arbeidsmenn fáa nú í flestum stórbygdum kontanta løn, og nú skulu fiskimenn eisini fáa ein mánaðarpening kontant.

Vónandi ber tað nú móti frígering av slitfólkinum í Føroyum.

J. H. Danbjørg.

Fjallið kom í burðastundir

- og bar í heim eina mús.

Jarðagolan og úrslitið av henni.

Mangur var ófarin, tá ið blóðinum komu fram við sáttmálanum millum stjórnina í jarðamannafelaginum og landbrúksráðið.

Var tað satt, at bóndagolan soleiðis kundi »førdufta« í »den skønneste Harmoni«, sum ein maður tók til, tá ið hann hevði lisið sáttmálan.

Vit hittu lógfrøðing og spurdu hann, um hann hevði lisið sáttmálan.

»Um eg havi?« helt hann. »Já, jú — og tað við stórra interessu.«

— »Já, hvat halda tygum,« spyrja vit. »Er tað so, sum »Dagblaðið« til at byrja við vildi halda, at jarðamannafelagsmennir høvdu vunnið stórsigur?«

— »Eg havi borið sáttmálan saman við orðaljóðið í sjálvari lógini, og eg dugi ongan sigur at siggja fyri hondurnar. Tvørturímóti!« heldur hann fyri. »Tann útleggjan, fortálkning, sum jarðaráðið og jarðamannafelagið eru samd um at festa á pappirið, er fullt út samsvarandi við orða-

ljóðið í lógini.«

— »Vil tað,« siga vit, »siga tað sama sum, at jarðamannafelagsmennir ikki áður hava haft sakligar grundir til aðra skiljan og fatan av lógini?«

— »Sjálvandi!« svarar lógfrøðingurin, »lógin er greið skrivað í so máta, og hon kann bert fatast, sum sáttmálin sigur.«

Já, lógin hevur verið greið.

— Jarðamannafelagsmennir kundu tí lættliga verið komnir til ta fatan, sum teir hava gingið við til í sáttmálanum. Og tað man heldur ikki hava strandað á fatunnarevnum, at teir ikki hava góðkent og fagnað jarðareforminum áður. Heldur man tað vera eitthvørt ovurstórt politiskt fostur, teir hava droymt um at gitið og borið í heim við hjálp av jarðareforminum.

Óðilig hava eisini burðatekini verið. — Men teimum varð burturúr sum tí kvíðna fjallinum.

Fostrið, í heim var borið, var ein láturliga litil mús. Hjá teimum minni enn ein mús: ein grottilig kanossagongd!

J. H. Danbjørg

skuldi viðganga, at hann ikki var staðkendur á Skála. Hann hevði tí skotið til, at nevndin á vegnum til aðra bygd í øðrum orindum kundi lagt at Skála fyri at hyggja at, hvussu vorið var. Men tað hevði meirlutin ikki viljað. Hann meinti, at tað ikki var beint at sýta sóknarstýrinum, og hevði tí sett uppskot fram um at lata tað fáa tokurætt. Hann hevði talað við lærarin á Skála. Hann segði, at tað ikki vóru 30 favnar, men 100 favnar oman á Oyrina. Lærarin kundi so stalt ikki frá skúlanum hava eyga við børnunum, tá ið tey spæla niðri á Oyrini. Hetta var tvørligt. Maðurin, ið noktaði stykki, varð hvorki verri ella betur staddur, um hann lat skúlan fáa stykkið; tí sjálvt um tað fekk frið, vildi tað ikki geva honum nógvur byrðar. Men tað skuldi ikki undra hann, um tað liggjandi millum Oyrina og skúlan er nógv undir traðki.

P. M. Dam

undraðist á støðuna hjá meirlutanum. Hon var ikki saklig. Tí allastaðni í verðini vilja menn hava skúlaleikvøllin við skúlan. Tað var ófatiligt, at tveir lærarar sum Zachariasen og Johan Poulsen skulu vera ímóti hesum.

Sóknarstýrið hevur tí rætt, tá ið tað í barnanna interessu ynskir at fáa jørð, ið liggar tætt við skúlan, til leikpláss, særliga tá ið tað er tilfelli, at tað er so sørt við leikpláss við skúlan, at bornini í frílotunum megu fara burtur úr skúlans eygsýni á eitt illa nýtandi pláss at spæla á.

Hesin spurningur tóktist talaranum at vera so væl lýstan, at tingið ikki kundi forsvara at vera sóknarstýrinum nalsjónskt. Vit máttu sýna, at tingmenn vóru so mentaðir, at teir ikki sýttu og larnaðu sóknarstýrinum á Skála í tess góða arbeiði fyri skúlan og ta uppvaksandi ættina. Meirlutin kundi ikki hava hugsa hetta mál gjølla ígjøgnum, men vónandi vildi hesin orðadráttur vekja teirra fatunnarevni og gera teir sakligt siggjandi, so eisini teir kundu greiða atkvøðu fyri minnilutans uppskoti. Talarin vildi vóna tað fyri teirra egnu skyld. Tí meirlutans upp-

A Føroya lögtingi 1939

Spælipláss á Skála.

2. viðgerð.

S. P. Zachariasen

greiddi frá støðuni hjá nevndar-meirlutanum. Sóknarstýrið á Skála hevði viðtikið at eksproprieri eitt jarðarstykki, ið liggur tætt við Skála skúla til leikpláss. Men eigarin av stykkinum hevði mótmælt og borið klagu fram fyri tingið. Hann igur, at bornini væ. kunna spæla niðri á Oyrini, ið liggur nakað frá skúlanum. Hetta pláss hava bornini brúkt ígjøgnum langar tíðir, ja síðan skúlin kom. Eisini heldur hann kommununnar umstøður vera so ringar, at hon ikki kann rinda stykkið. Hann dregur tað sterkt fram,

at hetta stykki er einasta stykki, ið hann eigur har um leið, og at tað er honum so kært, tí hann hevur arvað tað.

Búnaðarráðgevari Lützen hevur verið á staðnum og kannað víðurskiftini. Hann uppgevir, at tað eru 30 favnar frá skúlanum til Oyrastykkið, ið er ein partur av heimarustum. Hann heldur Oyrini vera nýtilig til spælipláss. Meirlutin, talarin og fólkatingsmaður J. Poulsen, halda tað vera rættast at stedga verður ætlandi skjótt — og tá kann kommunan, um hon framvegis heldur uppá at fáa stykkið, ynskja tað avstíkað til skúlabrúks. Meirlutin heldur tað onga grund vera at taka stykkið. Lærarin og bornini kunna eins og áður fara oman á Oyrina.